

11. Дейнега О. В. Методологічні аспекти оцінювання конкурентоздатності підприємств [Електронний ресурс] // Наукові праці Вінницького національного технічного університету. Електронне наукове фахове видання. Відділ Логістика. – 2008. – С. 61–68. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/VNULP/Logistyka/2008_623/10.pdf.

12. Подкопаєв О. М. Особливості теоретичного та семантичного визначення конкурен-

тоспроможності продукції. – Режим доступу: <http://www.podkopaev.org.ua/2010/04/27/osoblivosti-teoretichnogo-ta-semantichnogo-viznachennya-konkurentospromozhnosti-produkci%D1%97/>

13. Головка-Марченко І. С. Сучасні підходи до розуміння сутності поняття «конкурентоспроможність підприємства» / І. С. Головка-Марченко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. – № 43. – С. 67-73.

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ВПЛИВУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА НАЦІОНАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

BASIC PRINCIPLES OF INFLUENCE OF INFORMATION TECHNOLOGIES ON THE NATIONAL ECONOMY OF UKRAINE

У статті висвітлено вплив інформатизації на сектори економіки, також було виявлено зміни в державному управлінні під впливом інформатизації. Надано приклад економічного зростання під впливом впровадження інформаційних технологій на європейській та азійській моделі розвитку. Проаналізовано глобалізацію економіки, спричинену динамічними процесами інформатизації економічного простору держави. Досліджено функціональні особливості глобалізації економіки за рахунок інформаційних технологій. Зображено напрями та характерні риси становлення інформаційної економіки України. Розглянуто інституціональні зміни в соціально-економічних відносинах економічного простору в рамках держави. Визначено зв'язок стабілізації економічного розвитку в державі та інформаційними технологіями, їх модернізацією та швидким інтегруванням. Підкреслено необхідність залучення інформаційних технологій при взаємодії з багатоманітними об'єктами, процесами і явищами в національній економіці. Проаналізовано та скомпоновано теоретико-методичні елементи інформатизації національної економіки.

Ключові слова: національна економіка, інформаційні технології, глобалізація економіки, стабілізація економічного розвитку, інформатизація національної економіки.

В статье освещены влияние информатизации на секторы экономики, также было обнаружено изменения в государственном управлении под влиянием информатизации. Предоставлено пример экономического роста под влиянием внедрения информационных технологий на европейской и азиатской модели развития. Проанализированы глобализации экономики, вызванной динамическими процессами информатизации экономического пространства государства. Исследованы функциональные особенности глобализации экономики за счет информационных технологий. Изображены направления и характерные черты становления информационной экономики Украины. Рассмотрены институциональные изменения в социально-экономических отношениях эко-

номического пространства в рамках государства. Определена связь стабилизации экономического развития в государстве и информационными технологиями, их модернизацией и быстрым интегрированием. Подчеркнута необходимость привлечения информационных технологий при взаимодействии с многообразными объектами, процессами и явлениями в национальной экономике. Проанализированы и скомпонованы теоретико-методические элементы информатизации национальной экономики.
Ключевые слова: национальная экономика, информационные технологии, глобализация экономики, стабилизация экономического развития, информатизация национальной экономики.

The article highlights the impact of informatization on the sectors of the economy, as well as changes in public administration under the influence of informatization were revealed. An example of economic growth under the influence of the introduction of information technologies on the European and Asian model of development is given. The globalization of the economy, caused by dynamic processes of informatization of the state economic space, is analyzed. The functional features of globalization of the economy due to information technologies are investigated. The directions and features of formation of the information economy of Ukraine are shown. The institutional changes in the socio-economic relations of the economic space within the framework of the state are considered. The connection between the stabilization of economic development in the state and information technologies, their modernization and rapid integration are determined. The necessity of attracting information technologies in interaction with the various objects, processes and phenomena in the national economy is emphasized. The theoretical and methodological elements of the national economy's informatization have been analyzed and compiled.

Key words: national economy, information technologies, globalization of economy, stabilization of economic development, informatization of national economy.

УДК 33.330

Носатов І.К.

аспірант

Класичний приватний університет

Постановка проблеми. Динамічність змін в економічних процесах національної економіки під впливом інформаційних технологій вимагає великих витрат на ресурсне забезпечення та оновлення. Тому напрямок розвитку економічних відносин та процесів в національній економіці постає головним питанням в сучасних умовах. Низька спроможність ефективно залучати інформаційні технології в оптимізацію економічних процесів національної економіки виступає неоднозначним фактором, що може спричинити як негативний так і позитивний вплив на національну економіку держави.

Перманентною рисою розвитку соціально-економічних відносин постає інформатизація та її впровадження в господарські зв'язки, що становить велику цінність в структуризації соціально-економічних процесів національної економіки. Для економічних відносин інформаційні технології постають інструментарієм впливу, аналізу, обробки, компонування інформації, що здатна корегувати та змінювати шлях функціонування економічного процесу. Але невизначеність результату від використання інформаційних технологій в економічних процесах національної економіки вимагає надалі шукати оптимальні шляхи становлення та застосування інформаційних технологій в національній економіці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Трансформаційні процеси національної економіки в контексті впровадження інформаційних технологій викликають стрімкі зміни в самому розумінні економічних процесів та безпосередньо в їх результаті. Серед зарубіжних вчених, які в своїх дослідженнях використали неошумпетерський підхід в конкурентоспроможності за рівнем технологій були Н. Раджиниш, К. Вейклін. Даний підхід зображує набуття таких важливих навичок як *learning-by-doing*, *learning-by-using*. За дослідженнями Х. Кана конкурентними перевагами національної економіки є інвестування в інформаційні технології, однак країни з низьким економічним розвитком не мають наявної можливості в створенні конкурентних переваг.

Слід зазначити вчених, що виділили в своїх наукових працях новітні інформаційно-технологічні засади: В. М. Глушкова, К. Адельмана, Т. Алена, М. Мортон, Н. Танигучи, Р. Фейнмана, Л. Пастера, П. Берга, Р. Келера, С. Мільштейна, А.С. Спіріна, Л. Боста, В. Бейнбріджа, Д. В. Єфременка, П. Бардара, Малиновського Г. Г. К. Борнера, Р. Лангакера, Б. М. Величковського та інших.

Теоретичні засади інформаційної економіки, її шляхи розвитку були висвітлені в працях вітчизняних і зарубіжних дослідників, зокрема, Ю. Бажала, Д. Белла, М. Кастельса, А. Маслової, В. Мунтіян, Р. Ніжегородцева, Дж. Стігліца, А. Чухно та ін. Наприклад, Ю. Бажал зазначає базис станов-

лення інформаційної економіки в економіці знань; А. Маслової в своїх наукових працях досліджує теорію інформаційної економіки; Р. Ніжегородцев висвітлює інформаційні технології, як галузь економіки.

Найбільш вагомий внесок в вітчизняні дослідження інформаційної сфери внесли наступні вчені: В. Глушкова, В. Івашова, Г. Калитича, Б. Кияка, А. Колодюк, С. Лазарева, Ю. Луцик, Б. Малицький, Л. Мельник, В. Пархоменко, О. Попович, В. Соловійова, А. Ткачова, О. Чубукова та ін. Однак на порядку денному залишається питання подальшого теоретичного висвітлення напрямків розвитку інформаційних технологій в національній економіці.

Мета статті – дослідити теоретико-методичний базис впливу інформаційних технологій на національну економіку України; сформулювати механізм впливу інформаційних технологій на розвиток економічних процесів в національній економіці України.

Виклад основного матеріалу. Відкритість національної економіки України має певний ряд негативних та позитивних характеристик. Криза в економічних процесах національних економік, таких як США та ЄС, суттєво вплинула на інтеграцію в економічні процеси інформаційні технології. Основним шляхом майбутнього зростання національної економіки в багатьох державах стало використання інформаційних технологій в усіх секторах національної економіки.

Сутність інформатизації економічних процесів в національній економіці полягає в відсутності ручної праці, тому інформаційні технології (ІТ) стають рушійною силою економічного зростання. До сучасної ІТ-сфери слід віднести телекомунікаційні й інформаційні послуги, виробництво засобів інформаційних технологій і телекомунікацій, програмних засобів, електронних інформаційних ресурсів, тому інформаційні технології не представлені у вигляді окремої галузі, а навпаки підкреслювати її всеосяжність в усіх економічних процесах національної економіки. Слід зауважити, що впровадження інформаційних технологій в економічні процеси може як становити загрозу в масштабах національної безпеки (навмисний запуск вірусів в урядові сервери, взлом серверів тощо), так і бути каталізатором зростання економіки в національних масштабах (платіжні системи, удосконалені програмні продукти та ін.) [1]. Все залежить від мети використання.

Яскравим прикладом вдалого застосування інформаційних технологій в економічних процесах національної економіки є Фінляндія, де основним експортером інформаційних технологій є компанія Nokia, яка забезпечує 70% експорту ІТ-продуктів Фінляндії та майже 25% – усього експорту. Оптимізація всіх економічних процесів за участю

інформаційних технологій стало пріоритетним напрямком становлення конкурентоспроможності в глобальних масштабах для національних економік [2, с. 44].

Інформаційні технології стають перманентною складовою соціально-економічних перетворень в національній економіці, починаючи з мікрорівня, закінчуючи макрорівнем. Але загалом розвиток технологій, зокрема інформаційних, має характерні риси недовіри з боку суспільства, тому в результаті отримуємо зворотні процеси в економічному зростанні добробуту держави. Зміна відношення технологічного розвитку призвела до зниження науково-технічного потенціалу держави з 9 на 52 позицію у світі.

Шлях розвитку національної науки було визначено президентом НАНУ академіком Б. Е. Патонем: «Наука має створити підґрунтя подальшого соціально-економічного, гуманітарного та освітнього простору». Визначний сербський науковець у 1900 році Микола Тесла підкреслив важливе значення інформаційних технологій для економічного зростання національної економіки. В проекті «Світові системи» Микола Тесла зазначив про запровадження інформаційно-комунікаційних систем для створення нового інформаційно-орієнтованого суспільства [3].

Науковець Д. Тапскотт, відомий своїми дослідженнями в сфері цифрового суспільства, дав наступне твердження нової парадигми суспільства: «Нове суспільство – це суспільство розумової праці, засноване на застосуванні людських знань до всього, що виробляється, й до того, як це виробляється. Нові ідеї є головним джерелом добробуту». Дослідження відомого філософа й соціолога Є. Тоффлера підкреслюють важливість значення інформації на рівні таких факторів, як земля, робоча сила, капітал та сировина. Динаміка розвитку інформаційних технологій має риси докорінних змін в економічних процесах національної економіки.

Окіанавська Хартія закликає використовувати інформаційні технології для поживлення та змін в економічній інфраструктурі, завдяки інформаційним технологіям оптимізується робота з інформацією, що впливає на зростання національної економіки. Створення “нової економіки” в національних масштабах неможливе без зниження ролі матеріальних активів та підвищення ролі нематеріальних активів. Національні економіки знаходяться на п'ятій стадії технологічного укладу, коли інформаційні технології реформують економічні процеси [4].

Тому основним коригуючим чинником розвитку національної економіки стає інформація, де інструментарієм постають інформаційні технології. На думку вченого М. Кастельса теперішнє суспільство змінює свою модель функціонування,

пріоритезуючи мережеву логіку, яка є частиною інформаційних технологій. Хоча при впровадженні інформаційні технології скорочуються робочі місця, що впливають на соціально-економічні процеси в негативний бік, але в цілому, для національної економіки оптимізуються витрати ресурсів та з'являються докорінно нові робочі місця.

Один з важливих компонентів інформаційних технологій – Інтернет створює нові характеристики функціонування економічних процесів, а саме:

1) Іntenсифікація економічних процесів за рахунок мережі інтернет робить вагомий внесок в усі сфери економічних відносин національної економіки;

2) Зміни в ієрархічній структурі економічних відносин в процесах виробництва, споживання, прискорення та відкриття нових логістичних можливостей;

3) Динамічний розвиток інновацій в сфері ІКТ знижують ресурсозатратність на Інтернет;

4) Поява нових послуг та економічної діяльності;

5) Розробка та впровадження нових освітніх послуг, для нагальних запитів інформаційних технологій в економічному просторі в національних масштабах;

6) Формування нових моделей обміну інформаційних потоків в різних галузях економіки [5].

Однак існує специфіка впровадження інформаційних технологій в залежності від регіону. В даному контексті слід сказати, що процес становлення інформаційних технологій в національних економіках має неоднакову інтенсивність та особливості їх формалізації. Наприклад, для західних моделей характерні риси лібералізації ринку та створення інформаційних супермасштабних магістралей, але в азійській моделі прослідковується налагодження відносин та адаптації до швидкозмінного ринку інформаційних технологій.

До основних моделей інформаційних економік слід віднести: американсько-англійську модель, яка полягає в домінуванні приватного сектору над державним в інформаційних технологіях; європейську модель, сутність якої полягає в досягненні паритету інформаційних технологій між приватним та державним сектором в усіх економічних процесах галузей національної економіки; японську модель, основною метою якої є адаптація до нових інформаційних технологій в економіці, імпліфікуючи їх до ієрархічної піраміди; індійську модель, яка направлена на розвиток внутрішніх людських ресурсів і кадрового потенціалу; младазійську модель, яка полягає у впровадженні та використанні базисів інформаційної економіки на фоні економічного та соціально-політичного становища [8].

Узагальнюючи вищевикладене можна сформулювати механізм інтеграції інформаційних технологій

в економічні процеси в національних масштабах, що буде зображено на рис. 1.

Для ефективного впровадження інформаційних технологій повинні бути передумови, а саме локальне середовище, яке можна використати в реалізації інформаційних технологій та бачення самої системи, яка буде в майбутньому функціонувати. Теоретичне підґрунтя виступає вектором впровадження інформаційних технологій в економічні процеси національної економіки. При цьому повинна використовуватися певна система алгоритмічних підходів до вирішення економічних процесів. Реалізуючи інформаційні технології в економічних процесах національної економіки необхідно сформулювати систему забезпечення вирішення питань в економічних процесах.

Висновки з проведеного дослідження. На основі проведеного дослідження можна сказати, що

Україна є країною з відкритою економікою, що має потенціал, з певними економічними перепонами у вигляді кризових явищ. Синергія інформаційних технологій з економічними процесами може принести результат лише в тому випадку, якщо зусилля всіх суб'єктів економічних процесів буде спрямовано в одному напрямку. Важливим кроком стане зростання економічних результатів національної економіки завдяки зміні моделі управління шляхом встановлення (мережевої) управлінської моделі.

Україна має можливість диверсифікувати економіку за рахунок інформаційних технологій. Активне зростання користувачів інформаційних технологій створило підґрунтя для економічного зростання національної економіки. Залучення інформаційних технологій це не тільки зміни в економічних процесах, але й становлення нового інформаційного суспільства. Для досягнення

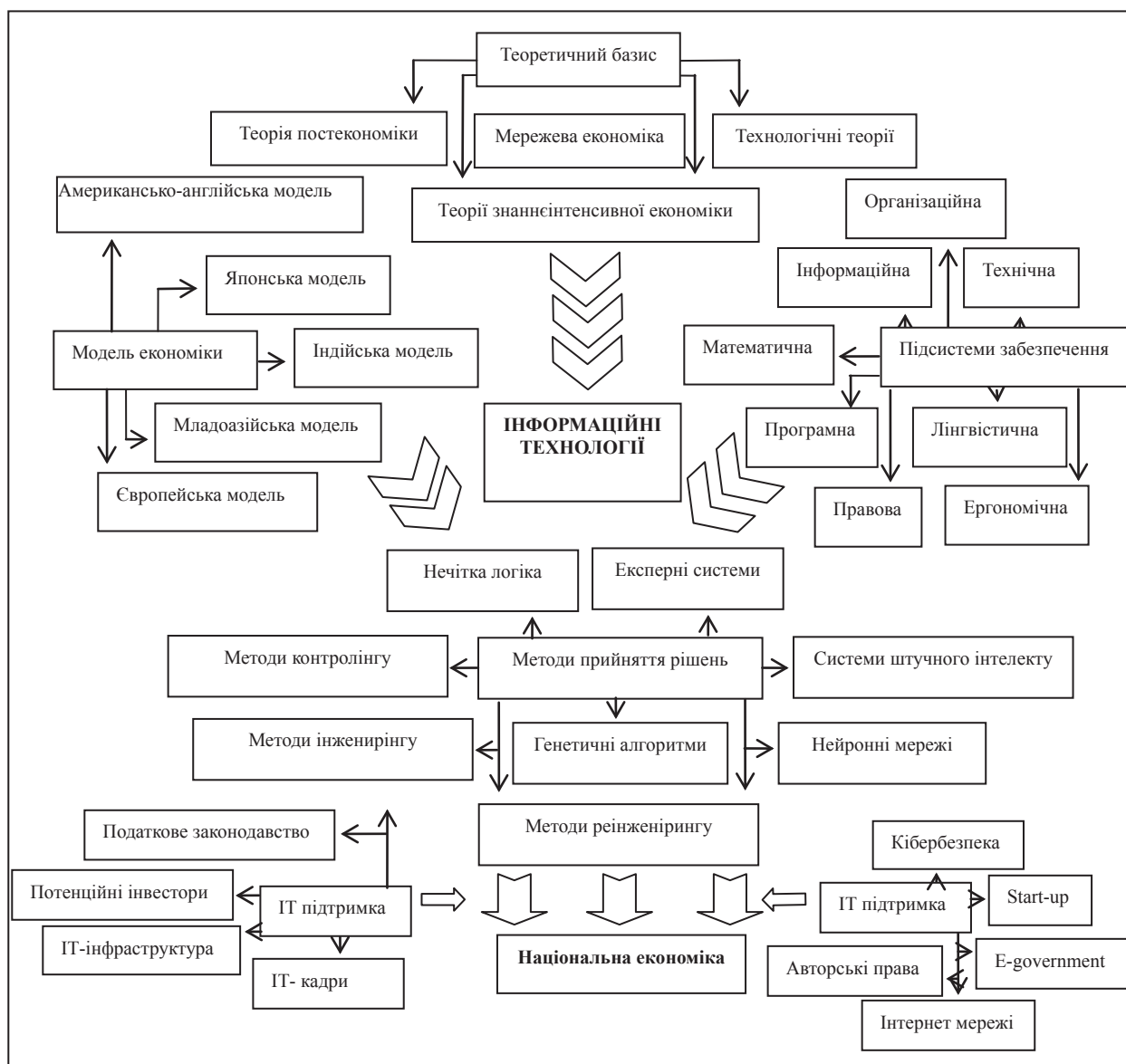

Рис. 1. Механізм інтеграції інформаційних технологій в економічні процеси

результатів від використання інформаційних технологій треба розвивати інформаційно-комунікативні технології, збільшити інвестиційні надходження в інформаційне середовище національної економіки України, забезпечення відкритого середовища для зростання інвестицій, прозорість в державному регулятивному механізмі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Чала Н. Вплив інформатизації на модель державного управління економічним розвитком України [Електронний ресурс] / Ніна Чала // Збірник наукових праць "Публічне управління: теорія та практика". – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <http://kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2011-4/doc/3/02.pdf>.
2. Кастельс М. Інформаційне суспільство та держава добробуту. Фінська модель. / М. Кастельс, П. Хіманен; Пер. З англ.. – К.: «Видавництво Ваклер», 2006. – 256 с.
3. Будає В. Д. Стратегічні основи розвитку економіки на новітніх інформаційно-технологічних засадах / В. Д. Будає, І. Т. Кіщак, І. В. Голяков // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухолинського. Серія : Економічні науки. – 2014. – Вип. 5.2. – С. 20-28. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmduce_2014_5.2_6
4. Сокол К. М. Світовий ринок інформаційних технологій [Електронний ресурс] / К. М. Сокол // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://global-national.in.ua/archive/3-2015/16.pdf>.
5. Ковач М. Й. Роль і місце інтернет-економіки в сучасній економічній системі / М. Й. Ковач // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. – 2016. – Вип. 1(2). – С. 188–192.
6. Топоркова О. С. Генезис теорії інформаційно-мережевої економіки [Електронний ресурс] / О. С. Топоркова // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2015/61.pdf.
7. Приймак В. Становлення інформаційної економіки в Україні та світі [Електронний ресурс] / В. Приймак // Вісник Львівського університету. Серія економічна. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://in.u.edu.ua/bulletins/index.php/economics/article/download/5866/5878>.
8. Шкарлет С. М. Інформаційна економіка як основа соціально-економічної регенерації України / С. М. Шкарлет // Економіка України. – 2014. – № 11. – С. 51–60.
9. Карпенко Н. В. Розвиток ІТ-галузі як складова зростання економіки України / Н. В. Карпенко // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2014. – № 2. – С. 52–58.